

19. Словарь языка Пушкина в 4-х т. Отв. ред. В.В. Виноградов. Т. 4. – М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1961. – 1048 с.
20. Толковый словарь русского языка в 4-х т. Под ред. Д.Н. Ушакова. Т. 1. – М.: ТЕРРА, 1996. – 1562 стб.
21. Черных П.Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка в 2-х т. Т. 1 / П.Я. Черных. – М.: Русский язык, 1994. – 623 с.
22. Шанский Н.М. Краткий этимологический словарь русского языка / Н.М. Шанский, В.В. Иванов, Т.В. Шанская. – М.: Учпедгиз, 1961. – 402 с.
23. Шмелев А.Д. Русская языковая модель мира: Материалы к словарю / А.Д. Шмелев // Шмелев А.Д. Русский язык и внеязыковая действительность. – М.: Языки славянской культуры, 2002. – С. 295–482.

Summary. The article is devoted to the equivalentless Russian word “avos”, its place in the concept sphere of the Russian language and the Russians’ self-conscience. Besides, the author analyzes a neologism of the Soviet time – the word “daesh!”, which can be considered a special antonym to the word “avos”.

Key words: “Avos”, “daesh!”, concept, shibboleth, Russian world picture, national concept sphere, Russian national character.

УДК 81'1

О.С.Сахнюк

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПИСУ БОЛЬОВИХ ВІДЧУТТІВ АНГЛІЙСЬКОЮ, НІМЕЦЬКОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ

У статті зроблено спробу прослідкувати лінгвопрагматичні особливості вербалізації больових відчуттів в англійській, німецькій та українській мовах. Автор характеризує структуру повідомлень та мовні засоби, що використовуються для вербалізації больових відчуттів у зазначених мовах, а також описує деякі особливості репрезентації особи та її тіла у процесі відчуття болю.

Ключові слова: біль, вербалізація, форум, евіденційність.

Постановка наукової проблеми та її значення. Спілкування за допомогою Інтернету у сучасному суспільстві відіграє все більшу роль. Електронне листування, соціальні мережі, численні форуми, на яких люди дискутують на різні теми, стають незамінною частиною життя людини. Спілкуючись заочно, людина здатна розкрити свої таємниці, розповісти те, про що нерідко не наважується розповісти безпосередньо співрозмовнику. Це стосується і теми фізичного болю, яка, здебільшого, належить до інтимної сфери. Інтернет-форуми, на яких люди спілкуються про біль та здоров'я, користуються на сьогоднішній день великою популярністю.

Біль, на рівні з іншими відчуттями та емоціями, неодноразово ставав об'єктом мовознавчого дослідження. У ХХ-ХХІ столітті вченими різних галузей було здійснено ряд спроб описати та систематизувати мову болю. Найвідомішими є роботи М. Халідея [4], К. Ласкаратоу [5], Ф. Оверлаха [7], В. Бріцина, Е. Рахіліної, Т. Резнікової, Г. Яворської [1], які працювали на матеріалі різних мов. Однак, як показує аналіз теоретичних праць, лінгвопрагматичні особливості вираження болю є ще не достатньо опрацьованими на матеріалі англійської, німецької та української мов.

Нашою метою у цій статті є прослідкувати лінгвопрагматичні особливості вербалізації больових відчуттів в англійській, німецькій та українській мовах. **Матеріалом** дослідження послугували англомовні, німецькомовні та україномовні повідомлення Інтернет-форумів здоров'я.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. З метою прослідкувати лінгвопрагматичні особливості опису больових відчуттів, нами було відібрано по 100 повідомлень українською, німецькою та англійською мовами з Інтернет-форумів здоров'я: по 50 повідомлень, у яких людина, що є носієм больових відчуттів, розповідає про біль, який її турбує (від першої особи однини: *мене (у мене) болить*) та по 50 повідомлень, у яких людина, яка особисто не відчуває болю, розповідає про біль іншої людини (від третьої особи однини: *його / її (у нього / у неї) болить*). Повідомлення добиралися нами з Інтернет-форумів “ehealth forum”, “Forum-gesundheit.de”, “Brigitte.de”, “Здоров'я жінки”, “Форум львівських матусь”, “Форум рідного міста” та ін.

Дослідивши матеріал для опису больових відчуттів, ми помітили, що повідомлення форумів тематично конкретизовані й зосереджені на обговоренні хворобливих симптомів та засобах лікування, будучи зорієнтованими на досягнення певних комунікативних та лінгвопрагматичних цілей. Автори повідомлень апелюють до читачів, намагаючись отримати реакцію-відповідь: пораду, рекомендацію, співчуття та ін. Для цього дописувачі використовують особливу побудову речень, велику кількість розділових знаків та різноманітні лексичні засоби: велику кількість означень, слів-підсилювачів, та інших засобів, притаманних таким мовленнєвим актам як прохання, благання та ін.: англ. *The pain is only for a couple seconds then its gone, but the pain is so unbearable sometimes I feel like dying. I would really appreciate if some one could help me find out what could be my problem and what I should do. I'm scared! Help me Pls!* 'Біль триває лише протягом кількох секунд, а потім зникає, однак він такий нестерпний, що мені часом здається, що я помираю. Я була б дуже вдячна, якби хтось допоміг мені з'ясувати, в чому полягає моя проблема і що мені робити. Я налякана! Допоможіть мені, будь ласка!'; нім. *Was soll ich nur machen? Ich dreh fast durch* 'Що мені тепер робити? У мене здають нерви'; укр. *Я вас дуже прошу скажіть що робити; ДОПОМОЖІТЬ БУДЛАСКА!!!*

Структура повідомлень Інтернет-форумів здоров'я у всіх трьох мовах є однаковою та передбачає три складові: привітання, основна частина та прощання, наявність яких, однак, не є обов'язковою. Часто після привітання дописувачі відразу переходять до викладення проблеми, не подаючи іншої, не пов'язаної з тематикою форуму інформації (зокрема, персональної), що в межах цього типу спілкування, очевидно, вважається недоречним. В основній частині повідомлень адресанти вільно, детально та якомога точніше описують біль, що їх турбує. Помітна відсутність бар'єрів у спілкуванні, адресанти не соромлячись розповідають про свій біль чи неприємні відчуття, незалежно від їх локалізації (нога, голова, живіт, статеві органи чи загальні порушення у цілому організмі):

Hallo,

mein schienbein also eher gesagt zwischen Wade und Schienbein, so an der Seite aber innen. Was kann das sein??? Es tut beim laufen sehr, sehr weh!!!!!!!

Привіт,

моя гомілка, тобто точніше між литкою та гомілкою, так збоку, проте всередині. Що це може бути??? Там дуже, дуже болить під час бігу!!!

Цікавим є той факт, що вербалізація болю від першої та третьої особи однини в досліджених текстах дещо відрізняється. Так, повідомлень від першої особи однини є значно більше, порівняно з повідомленнями про чужий біль, –цей висновок поширюється на всі досліджені повідомлення, незалежно від мови, якою вони написані. Як зазначав Л. Віттгенштейн, "біль – річ приватна, ми можемо лише здогадуватися, що хтось відчуває біль, проте точно знаємо, що ми його відчуваємо" [1, 397]. Залежність між болем та мовою полягає в тому, що "лише я можу знати, чи дійсно у мене щось болить, інший може про це лише здогадуватися" та "Мені не дано відчути чужого болю" [1, 397]. Про свій біль дописувачі говорять значно легше, детально його описують, використовують велику кількість означень, порівнянь та ін. Особливо емоційними в цьому плані виявилися тексти англійською мовою. Лексичні засоби, які використовують дописувачі для передачі свого та чужого болю цією мовою є найрізноманітнішими та найчисельнішими. Окрім дієслова *to have* 'мати', яке найчастіше вживається для передачі болю, в англійській мові зустрічаються ще й такі дієслова, як: *to experience* 'відчути на власному досвіді', *to get* 'отримувати', *to feel* 'відчувати', *to struggle* 'боротися', *to notice* 'помітити', *to become aware of* 'усвідомити, помітити', *to be* 'бути', у пасивних конструкціях, *to worry about* 'турбуватися': *I have been experiencing a strange pain in my right calf muscle for the past few days* 'Вже протягом декількох днів я відчуваю дивний біль у м'язах литки з правого боку'. Для порівняння, у німецькій мові для передачі болю від першої особи однини переважно використовується іменник *Schmerz / Schmerzen* 'біль / болі' та дієслово *wehtun* 'боліти'. Іменник *Schmerz / Schmerzen* зустрічається в поєднанні з такими дієсловами, як: *haben* 'мати', *bekommen* 'отримувати' та *leiden* 'страждати': *Ich habe seit ca. einer Woche Schmerzen in meinem Fu* 'У мене вже майже протягом тижня болі у нозі'.

В українській мові біль передається за допомогою дієслова *боліти* та іменника *біль*, які зустрічаються в реченнях у різноманітних конструкціях. Найчастіше іменник *біль* зустрічається у конструкціях з такими дієсловами, як: 'турбувати', де біль виступає суб'єктом дії: *Два роки турбує біль в лівій половині обличчя і у шиї* та 'відчувати', де суб'єктом дії виступає особа: *Я відчувала болі як перед місячними*. Докладніше про синтаксичні способи передачі носія болю і місця його прояву див. Зимовець [2].

Говорити про чужий біль адресантам, очевидно, важче, оскільки вони точно не знають, які больові відчуття має особа, що страждає від болю. Тому, дописувачі, найчастіше, намагаються змінити перспективу мовлення. Проаналізувавши дієслова, що передають біль від третьої особи однини в англійській, німецькій та українській мовах, ми поділили їх на групи:

- дієслова, за допомогою яких мовець передає відчуття іншої особи ідентифікуючи їх із власними відчуттями (я знаю / мені знайомі ці відчуття): англ. *to have pain, to get pain, to feel pain, to experience pain, to suffer from pain*; нім. *Schmerzen haben* ‘відчувати біль’, *wehtun* ‘боліти’; укр. *відчувати біль, боліти, заболіти*.
- дієслова, за допомогою яких мовець передає відчуття іншої особи з її ж слів (я переказую): англ. *to complain of / about, to say, to tell, to describe*; нім. *den Schmerz beschreiben* ‘описувати біль’, *den Schmerz vergleichen* ‘порівнювати біль’, *sagen* ‘казати’, *zitieren* ‘цитувати’, *klagen* ‘скаржитися’; укр. *казати, жалітися, описувати*.
- дієслова, за допомогою яких мовець передає відчуття іншої особи, посилаючись на власне сприйняття (я бачу сам): англ. *to see*; нім. *mitbekommen* ‘спостерігати’; укр. *бачити, дивитися*.

Цікавим є те, що в англійській та в німецькій мовах, для опису свого болю від першої особи однини підходять лише дієслова першої групи (*Я знаю, мені відомі ці відчуття*), вони є універсальними для передачі больових відчуттів від першої та третьої особи однини. Тоді, як дієслова другої (*Я переказую*) та третьої груп (*Я бачу*) можуть використовуватися лише для передачі чужого болю. В українській мові ситуація є дещо іншою: групи налічують помітно меншу кількість дієслів, що використовуються для опису чужого болю, крім того, дієслова усіх трьох груп можуть використовуватися для передачі власних больових відчуттів: *Я бачу свій біль наче у дзеркалі...*

Усі ці дані становлять окремий інтерес з погляду способів вираження категорії евіденційності в досліджуваних мовах. Так, з погляду джерела інформації усі дієслова, які адресант використовує для опису больових відчуттів іншої людини, можна поділити на такі, що виражають пряму евіденційність (дієслова третьої групи: адресант описує чужий біль, базуючись на власному сенсорному сприйнятті – *я бачу*) та такі, що виражають опосередковану евіденційність (дієслова першої групи: адресант описує чужий біль, посилаючись на непрямі ознаки, що дозволяють йому відтворити ситуацію, свідком якої він не був (порівнюючи біль іншої людини з власним болем та роблячи висновок, що інша людина відчуває біль так само, як я відчуваю біль у схожій ситуації: *я знаю / мені знайоме це відчуття*) та другої групи: адресант вказує на джерело інформації, яку повідомляє: *я переказую*). З погляду достовірності інформації дієслова третьої групи вважаються більше наближеними до реальності та підтверджують більшу надійність передачі інформації про чужий біль, порівняно з дієсловами першої та другої груп. На матеріалі повідомлень Інтернет-форумів здоров’я можна також простежити нерівнозначність засобів евіденційності. Описуючи чужий біль (переважно за допомогою дієслів першої групи), адресант часто вдається до дієслів третьої групи, наче для підсилення, ствердження правдивості, підтвердження наявності больових відчуттів у третьої особи: англ. *My son has a pain in his lower left abdomen... I can see him crying in his sleep if he moves* ‘Мій син відчуває біль у нижній лівій частині живота... Я бачу як він плаче уві сні, коли рухається’; нім. *Bevor irgendwer jetzt behauptet das er simuliert... Ich bekomme mit wie er sich im „Schlaf“ vor Schmerz windet...wie er es nichtmal mehr schafft eine Banane zu ffnen...und vorallem wie fertig ihn das macht* ‘Перш ніж зараз хтось стверджуватиме, що він симулює... Я спостерігаю, як він звивається уві сні від болю... як йому не вдається почистити банан...і, особливо, як це все його виснажує’; укр. *У мого чоловіка болить щелепа, у місці з’єднання її зі скронєю. Я бачу, що він постійно відчуває дискомфорт, йому боляче жувати, важко розкривати рота...*

Варто зазначити, що при описі болю від першої та третьої особи однини, в англійській, німецькій та українській мовах зустрічаються конструкції, коли підметом (граматичним суб’єктом) у реченні є назва частини тіла, де відчувається біль, а особа, яка відчуває біль (експерієнцер), вводиться за допомогою прийменникової конструкції з *у (в)* (укр. *у мене (у нього) спина болить*), або виступає в знахідному чи давальному відмінках без прийменника (укр. *мене/мені спина болить*; нім. *Das Bein tut mir weh* ‘Мене болить нога’), ідентифікується за допомогою присвійного займенника (англ. *My leg hurts*) чи не вказується взагалі та стає зрозумілою лише з контексту. Така побудова речень викликає запитання щодо співвідношення між тілом та особою, як такою. Чи частина тіла, де локалізується біль, виступає (метафоричним) зовнішнім агресором, який загрожує цілому тілу людини, а звідси, і людині в цілому (конструкції із знахідним відмінком: укр. *мені болить спина*, нім. *Das Bein tut mir weh*)? Чи зовнішнім агресором є біль, а частина тіла не відмежовується від людини, становить з нею одне ціле (укр. *у мене болить спина*; англ. *My leg hurts*; нім. *Meine Beine tun weh*)? (про амбівалентність семантики дієслова із значенням ‘боліти’, пов’язану з відділенням особи, що відчуває біль, від частин її тіла або від тіла в цілому, див.: [3, 113-115]).

Про цей специфічний момент у сприйнятті болю пишуть філософи й психологи. Як зазначає, наприклад, Д. Ледер, до такого роздвоєння особи та її тіла призводить, між іншим, і власне біль. Адже саме біль, поряд з іншими елементарними відчуттями, такими як голод, виснаження та ін., намагається розділити людину з її тілом. Вчений стверджує, що у повсякденні особа єдина зі своїм тілом, і у неї навіть не виникає думки про її роздвоєння та подвійну суть. Саме біль приносить

в тіло людини дисгармонію. Коли здатність тіла витримувати біль, справлятися з ним, знижується через дисфункцію з певної причини, то тіло зображується наче щось зовнішнє, стороннє, по-відношенню до людини [6, 262].

Однак серед науковців з різних галузей існують певні суперечності щодо інтерпретації цього явища. Одні дослідники (Т. Мельцак, К. Герген та Р. Харре) вважають, що психологічно особа міститься в тілі, яке становить її межі. Вони ототожнюють особу та її тіло. Інші вчені (С. Зьодерберг, М. Паулсон, Е. Деніельсон, та Д. Лакофф) стверджують, що тіло та особа є невіддільними, проте не тотожними.

Як зазначає К. Ласкаратоу, на матеріалі грецької мови [5, 66], однак, що також, схоже, є правдивим і для інших мов, у таких конструкціях два учасника (частина тіла та особа) виступають у співвідношенні частина-ціле. Тобто, особа, яка відчуває біль, сприймається не розділеною на частину тіла, де локалізується біль і яка виступає агресором, та власне особу, яка страждає від болю. Скоріше, навпаки, тіло, у якому знаходиться особа, сприймається як одне ціле, а біль – це зовнішній агресор, який захоплює і частину тіла, і, відповідно, особу, якій вона належить. Той, хто відчуває біль, це завжди свідомо особа, навіть якщо місце локалізації болю – це лише частина тіла [4]. Отож, погоджуючись з К. Ласкаратоу та М. Халлідеем, ми вважаємо, що тіло та особа є невіддільними, проте не тотожними один одному.

Також простежується різниця у повідомленнях Інтернет-форумів здоров'я англійською, німецькою та українською мовами у тому, що стосується концептуалізації болю за допомогою базових лексем, які використовуються для опису больових відчуттів. Так, англійська та німецька мова концептуалізують біль як учасника, тобто використання іменникових конструкцій для опису болю значно переважає прикметникові та дієслівні конструкції (Так, у 50 відібраних нами повідомленнях англійською мовою зустрічається 87 випадків опису болю за допомогою іменників *pain* та *ache*, прикметників *sore* 'болючий' та *painful* 'болючий' та дієслова *hurt* 'боліти'. Прикладів опису болю за допомогою іменників налічується 75 випадків. Тоді, як за допомогою прикметників біль описується лише у 7 випадках та у 5 випадках – за допомогою дієслова. Така ж ситуація простежується при описі болю від третьої особи однини. У 50 повідомленнях є 62 випадки, коли біль описується лексемами *pain* та *ache*, *hurt*, *sore* та *painful*. З них – 51 випадок, коли біль описується іменником, 7 випадків опису за допомогою дієслова та 4 випадки опису за допомогою прикметників. Схожа ситуація спостерігається і в німецькій мові. Так, у 50 відібраних нами повідомленнях, біль описується за допомогою іменника *Schmerz / Schmerzen* (53 випадки), за допомогою дієслів *wehtun* та *schmerzen* (30 випадків: 29 випадки опису за допомогою дієслова *wehtun* та 1 випадок опису за допомогою дієслова *schmerzen*) та 1 випадок опису за допомогою прикметника *schmerzhaft* 'болючий'. При описі болю від третьої особи однини, за допомогою іменника *Schmerz / Schmerzen* біль описується у 45 випадках, 15 випадків опису за допомогою дієслів, зокрема за допомогою дієслова *wehtun* – 13 випадків та 2 випадки – за допомогою дієслова *schmerzen*. За допомогою прикметника *schmerzhaft* чужий біль описується лише в одному випадку). Тоді, як українська мова концептуалізує біль як процес (у 50 відібраних нами повідомленнях про біль від першої особи однини, за допомогою дієслів біль описується 44 рази, тоді як за допомогою іменника – 27 разів та 1 раз за допомогою прикметника. Схожа ситуація спостерігається і при описі болю від третьої особи однини. За допомогою дієслів *боліти*, *заболіти*, біль описується 33 рази, 18 випадків опису болю за допомогою іменника *біль / боли* (мн.) та 4 випадки опису за допомогою прикметника *болючий*), що, можливо, пов'язано з наявністю в ній дієслів, які своїм значенням залучають читача / слухача до спільної дії, а також передають біль як активну, процесуальну подію.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, охарактеризувавши повідомлення Інтернет-форумів здоров'я англійською, німецькою та українською мовами, ми помітили, що у них є багато спільних та відмінних рис. Так, усі повідомлення орієнтуються на досягнення певних комунікативних та лінгвопрагматичних цілей та мають однакову структуру. В усіх мовах повідомлення про біль від першої особи однини значно переважають повідомлення від третьої особи однини. Говорячи про чужий біль, автор відчуває певний дискомфорт, тому намагається змінити перспективу мовлення. Він порівнює відчуття іншої людини зі своїми і передає їх наче від себе (*Я знаю, мені відомі ці відчуття*); чи просто вдається до розповіді, опису ситуації, свідком якої він став, та яка, на його думку, свідчить про наявність болю в іншій людині (*Я бачу*). В обох цих випадках на перший план виходить автор тексту, він є центральною особою повідомлення. Або ж, навпаки, автор повідомлення повністю абстрагується від чужого болю і, знімаючи з себе будь-яку відповідальність, описує больові відчуття звертаючись, цитуючи, передаючи слова іншої особи, що безпосередньо відчуває біль (*Я переказую*).

Семантико-синтаксичний аналіз конструкцій з дієсловами передачі больових відчуттів приводить до висновку про існування деяких особливостей репрезентації особи та її тіла у процесі відчуття болю, зокрема про нетотожність тіла та особи, і, водночас, про їхню невіддільність.

Однак, у розглянутих мовах простежуються відмінності щодо концептуалізації болю. Так, англійська та німецька мови концептуалізують біль як учасника, в той час коли українська мова зображує біль як процес.

Аналіз лінгвопрагматичних особливостей опису больових відчуттів зазначеними мовами, є перспективним для подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Брицын В.М. Концепт БОЛЬ в типологическом освещении / В. М. Брицын, Е. В. Рахилина, Т. И. Резникова, Г. М. Яворская. – К. : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2009. – 424 с.
2. Зимовець Г. В. Способи вираження носія стану болю в українській мові / Г. В. Зимовець // Вісник Черкаського університету. Серія філологічні науки. Вип. 116. Черкаси, 2007 : 35-43.
3. Яворская Г. М., Хайдер Т. В. Глаголы боли в польском языке / Г. М. Яворская, Т. В. Хайдер / Брицын В. М., Рахилина Е. В., Резникова Т. И., Яворская Г. М. (ред.) Концепт БОЛЬ в типологическом освещении. – К. : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2009. – С. 8 – 27.
4. Halliday M. A. K. On the grammar of pain / M. A. K. Halliday // Functions of Language, 1998. – № 5, 1. – P. 1 – 32.
5. Lascaratou Ch. Language of Pain : Expression or Description / Ch. Lascaratou. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2007. – 235 p.
6. Leder Drew. Toward a Phenomenology of Pain / Drew Leder // Review of Existential Psychology and Psychiatry 19, 1985. – P. 255 – 266.
7. Overlach F. Sprache des Schmerzes – Sprechen über Schmerzen : Eine grammatisch-semantische und gesprächsanalytische Untersuchung von Schmerzausdrücken im Deutsch / F. Overlach. – Berlin, 2008. – 365 s.

Summary. The article presents an attempt to describe the linguo-pragmatic peculiarities of the pain verbalization in English, German and Ukrainian languages. The author characterizes the structure of the messages and the lexical means, used to verbalize pain, and describes some peculiarities of the self and body presentation while feeling pain.

Key words: pain, verbalization, forum, evidentiality.

УДК 821.161.2.09

І. М. Сирко

ЩОДЕННИКОВИЙ ДИСКУРС ЕМІГРАНТІВ: «УКРАЇНЬСЬКА МОВА» У ФОКУСІ ДИХОТОМІЇ СВІЙ – ЧУЖИЙ

У статті з'ясовано лінгвальні параметри щоденника М.Галабурди-Чигрин. Проаналізовано образні засоби втілення дихотомії своя мова – чужа мова. Наголошено на проблемах мови та національної ідентичності, простежено особливості мовної поведінки й мовної свідомості діаристи.

Ключові слова: щоденник, еміграція, дихотомія своя мова – чужа мова, етномовна свідомість, національна ідентичність.

Сучасні філологічні студії засвідчують багатоманітність підходів до аналізу дихотомій: з позицій прагмалінгвістики (О. М. Паршина, О. Й. Шейгал), лінгвокультурології (Л. І. Гришаєва, Г. В. Межжеріна, М. А. Федотова), етнолінгвістики (В. В. Жайворонок, О. В. Тищенко, О. О. Селіванова), лінгвосеміотики (Ю. Б. Рождественський, Б. О. Успенський, Н. А. Чабан), лексикології (Ю. Д. Аapresян, М. П. Кочерган) і когнітивної лінгвістики (Н. А. Чабан).

Дихотомія *свій – чужий* як параметр оцінювання навколишнього і внутрішнього світу людини, що забезпечує усвідомлення людського Я та належить до універсалий людського мислення, розглядалася у працях, присвячених вивченню художньої семантики крізь призму художнього простору й часу (К. Ю. Мазанова, К. П. Єсипович) та текстової символіки (І. М. Шама). Проте специфіка її реалізації в образному просторі щоденників, зокрема в контексті індивідуально-авторської картини світу, залишалася поки що на периферії лінгвістичної уваги й не потрапляла в коло стрижневих мовознавчих зацікавлень. Водночас звернення до цієї тематики – важливе для вивчення глибинної семантики еґо-текстів, репрезентованої мережею образів, концептів і базових опозицій, визначальною серед яких є дихотомія *свій – чужий*.